

Bijeenkomst KunstnijverheidsKring

zaterdag 22 september 2012 14.30 u in museum Nusantara, St. Agathaplein 4 Delft

Beeldtaal sinds de Rariteitkamer van Rumphius uit 1705

Lezing door Wim van Densen (bioloog) en Inge van Noortwijk (tekenares, kunstenares)

In deze lezing zijn Rumphius (1627-1702) en zijn tekeningen van Ambonese schelpen het startpunt voor een beschouwing over beeldtaal. Leven en werk van deze natuurvorser hebben altijd sterk tot de verbeelding gesproken, niet alleen van biologen en schelpenverzamelaars, maar ook van historici, cultuurkenners en schrijvers. In de biologie is de van oorsprong Duitse Rumphius in ieder geval nog steeds een fenomeen. Hij legde zijn werk vast in zijn 'Kruidboek' dat ging over de planten van Ambon en in zijn 'Rariteitkamer' dat de krabben en kreeften, maar vooral de schelpen van Ambon behandelde.

Rumphius (links) en schelpentekeningen voor de Rariteitkamer door Maria Sybilla Merian (rechts)

Het leven van Rumphius was minder plezierig. Hij werd al op zijn 42^e blind en moest het daarna doen met de hulp van assistenten en van zijn zoon. Zijn vrouw en dochter verloor hij enige jaren later tijdens een brand in Ambon-stad. Tussendoor moest hij nog eens zijn tot dan toe opgebouwde collectie met schelpen afstaan aan een Italiaanse relatie van de VOC, de handelsonderneming waarvoor hij werkte. Pas als hij ruim 70 is kan het manuscript van zijn 'Rariteitkamer' naar Holland worden gestuurd, en wel naar een kennis van hem, burgemeester D' Aquet van Delft. Daarbij raakten een aantal tekeningen verloren. De tekenares Maria Sybilla Merian (1647-1717), beroemd om haar feeëriekke rups- en vlindertekeningen, heeft nog geholpen om die afbeeldingen te reproduceren aan de hand van schelpen uit hier aanwezige verzamelingen. Zo kon de 'Rariteitkamer' in 1705 uitkomen, maar Rumphius heeft dat niet meer meegemaakt.

In de lezing volgen we eerst Rumphius als jong soldaat richting Brazilië, als gevangene in Portugal, als huisleraar in Duitsland, als fortbouwder op Ambon, als koopman in dienst van de VOC en uiteindelijk als natuurvorser op het eiland. En vanaf daar volgen we zijn boek de 'Rariteitkamer', hoe dat is gebruikt in de wetenschap en de literatuur, en volgen we de schelpentekeningen die Maria Sybilla Merian maakte, en die uiteindelijk via Tsaar Peter de Grote in de Hermitage belandden.